

Različna geomorfološka struktura območja Stražunskega gozda z dobro vidnimi meandri meandrijoča polska reka Drava.
Vir: Atlas okolja.

STRAŽUN SKOZI ČAS

MESTNA OBČINA MARIBOR

Geološke značilnosti območja

Širše območje Stražunskega gozda pripada v geotektonskem smislu dvema geotektonskima conama, Vzhodnim alpam, h katerim prištevamo Pohorje in Kozjak ter Panonskemu bazenu, ki mu pripadajo Slovenske gorice, Haloze, Dravinjske gorice in tudi nižinski del prostora ob reki Dravi. Stražunski gozd leži na meji med Vzhodnimi Alpami in Panonskim bazenom. Mariborsko-Ptujška pliokvartarna depresija je zapolnjena s plastmi rečnih in drugih sedimentov. Vrhnje plasti, na katerih leži Stražunski gozd, so ostanki rečne dravske terase, iz katerih se pojavljajo Stražunski izviri in po katerih teče tudi Stražunski potok. Pretežno gre za peščeno prodni zasip, med katerega so vložene plasti in leče peska, mestoma se lahko pojavljajo znatni deleži bolj drobnega materiala. Na jugozahodnem delu Stražunskega gozda se na robu dravske terase pojavljajo izviri in močila. Po sredi Stražuna teče v smeri severozahod-jugozahod Stražunski potok proti reki Dravi.

Suha dravska struga s psevdoooglejenimi tlemi ni bila nikoli privlačna za širjenje stanovanjske pozidave ter za intenzivnejšo kmetijsko obdelavo, zaradi česar je ostal Stražun nepoznan, in je kot obsežna ohranjena gozdna površina ostal pomemben del mestnih zelenih površin.

Geomorfologija, relief in tla

V Stražunu je mogoče prepoznati geomorfološko zanimive ostanke suhe struge reke Drave, ki je tekla po tem območju v kvartarju. Zaradi meandriranja in zasipanja struge s prinesenim prodjem je kot nižinski vodotok nenehno spreminjala potek. Nazadnje se je struga pomaknila pod Meljski hrib proti severu, kjer so jo ob regulacijskih posegih in gradnji hidroelektrarn ter urejanju kanalov regulirali in z vidika naravne ohranjenosti povsem razvrednotili.

Hidrografija

Stražunski gozd leži na reliefni planoti, ki jo s severne strani zaokrožja reka Drava s svojimi poplavnimi ravninami. Preko samega območja Stražuna teče vidno izrazita stara in opuščena struga Drave. Izviri Stražunskega gozda so del vodnega telesa podzemne vode Dravske kotline in vodonosnega sistema Dravskega polja. V rečni dravski terasi iz aluvijalnih sedimentov prevladuje prodni zasip med katerega so vložene plasti in leče peska, redkeje melja. Prod je ponekje prekrit z do pol metra debelo plastjo tal, drugje pa tudi meter in pol debelo plastjo umetnega zasipa. Vodonosnik se napaja predvsem z vzhodnih obronkov Pohorskega hribovja. Pohorski potoki na območju debelega prodnatega nanosa mariborske ravnine ponikajo in se bogatijo z raztopljenimi minerali, nizvodno pa se mestoma ponovno pojavijo v obliki manjših, a številnih izvirov.

Mikroklima

Povprečna temperatura zraka v tem delu Maribora doseže najvišje vrednosti konec julija in avgusta, najnižje pa v začetku

leta meseca januarja. Podatki o povprečni temperaturi zraka v obdobju med leti 1980 in 2020 prikazujejo trend višanja povprečne letne temperature, ki se je v obdobju 40-ih let povišala za 3°C do 4°C. Količine padavin so tekom leta skoncentrirane pretežno na drugo polovico leta, torej od poletja proti zimi. Pri povprečni količini padavin ni prepoznati bistvenih sprememb v daljšem obdobju, seveda pa se spreminjajo od leta do leta. Povprečna letna temperatura v časovnem obdobju med 1980 in 2020 jasno prikazuje zaskrbljujoči trend višanja temperature in ogrevanja zraka skozi leta. Podatki o mikroklimi, kot so povprečna letna temperatura in povprečna količina padavin so javno dostopni na spletnem portalu ARSO, pridobljeni z glavne meteorološke postaje Letališče Edvarda Rusjana Maribor.

Oris nastanka gozda

Stražunski gozd je del gozdov, ki so se razvili na sredini prodnatega vršaja, ki ga je na Dravsko polje odložila reka Drava. Pomembna posledica teh nasipanj je pomanjkanje vode, ki takoj ponikne v teh prodnatih nanosih. Vršaj je pahljajčasta tvorba, nasutje proda je na sredini najdebelejše, ob robovih pa je tanjše. Na dvignjeni sredini vršaja se odloži najdebelejši material - prod. Tla so tu plitva, vsebujejo zelo malo glinastih delcev in organske snovi. Zato je prodnati osrednji del Dravskega polja njegov najmanj rodovitni del. Iz sicer nerodovitnih tal in z neustrezno kmetijsko obdelavo pa se hitro izpere še sicer majhna zaloga gline in organskih snovi, tla se zakisajo, izgubijo puferko sposobnost in postanejo še manj rodovitna. Prav zaradi nerodovitnih tal je ostal ta del Dravskega polja neobdelan in v večji meri neposeljen vse do danes.

Drugi razlog, da je prostor ostal neposeljen, pa je mokrotni svet v dolini, po kateri je nekoč tekla Drava in kjer najdemo tudi številne izvire. Prav Drava, ki je nasula vršaj, je območje Stražuna kasneje erodirala in nastala je pestra površina z otoki, jezami in dolino, nekdanjo rečno strugo.

Obseg in površina

Stražun je največja sklenjena površina mestnih gozdov v Mariboru in je zadnji večji ostanek primestnih gozdov Maribora. V preteklosti je Stražun s svojim vzhodnim delom Hrastjem in Tezenskim gozdom tvoril enoten gozd, ki je obsegal približno 1100 hektarjev. Gozdne površine so se do 19. stoletja skrčile na tretjino torej 370 hektarjev, po letu 1950 pa so del gozda skrčili gozd zaradi pozidave. Leta 1979 so posekali 6 hektarjev gozda zaradi gradnje hitre ceste. Površina gozda naj bi se v zadnjih desetletjih zaradi nenehnih posegov in neustreznega upravljanja v zadnjih desetletjih od leta 1986 zmanjšala iz 220 ha na današnjih 154 ha. Danes je Stražun, namenjen vsakodnevi rekreaciji in sprostitvi predvsem bližnjega mestnega prebivalstva.

Krčenje in fragmentacijo Stražunskega gozda dobro pokaže zaporedje historični kart različnih vojaških merjenj in Franciscejskega katastra. Obseg in strnjeno gozda se je v dvesto letih močno spremenila. V procesu krčenja gozda za kmetijsko obdelavo, urbanizacijo in vzpostavljanja prometnih koridorjev se je gozd zmanjšal po površini, ločil na več nepovezanih območij in tudi robovi so močno fragmentirani. Krajinsko ekološka funkcija gozda v prostoru je postala s tem močno okrnjena. V tem času se je površina strnjene gozda zmanjšala več kot za 4 krat.

